Operapentaras.doc

Με μια μεγάλη, πολυπρόσωπη παραγωγή ανανεώνει το ραντεβού του με το αθηναϊκό κοινό το Δημοτικό Περιφερειακό Θέατρο της Πάτρας. Η «Όπερα της πεντάρας» των Μπέρτολτ Μπρεχτ και Κουρτ Βάιλ, σε σκηνοθεσία Θέμη Μουμουλίδη, θα γοητεύσει το κοινό. Ακόμη και αν τα αιτήματα του μπρεχτικού θεάτρου δεν αφορούν τη δεδομένη παραγωγή, τα εκ γραφής βασικά συστατικά του συγκεκριμένου έργου, το κείμενο της «Όπερας του Ζητιάνου» Γκέι που διασκεύασε ο Μπρεχτ, και τα τραγούδια που έγραψε ο Βάιλ, είναι τέτοιας ποιότητας ώστε ο χρόνος που μεσολάβησε από κείνη την πρώτη παράσταση του έργου το 1928 στο Βερολίνο, αντί να μειώνει, να αυξάνει την αξία τους.

Στις φτωχογειτονιές του Λονδίνου, παραμονές της στέψης της βασίλισσας Βικτωρίας (1837), ο Ιωνάθαν Πίτσαμ, που διατηρεί μια επικερδή συμμορία ζητιάνων, μαθαίνει ότι η μοναχοκόρη του παντρεύτηκε ένα φημισμένο κλέφτη (και φονιά), τον Μακήθ. Το ζεύγος Πίτσαμ θα κάνει τα πάντα προκειμένου ο Μάκι να συλληφθεί και να κρεμαστεί, παρά τη φιλική σχέση του τελευταίου με τον αρχηγό της αστυνομίας. Μία πόρνη, η Τζένη, από τις πολλές με τις οποίες περνούσε τον καιρό του ο Μάκι, προδομένη η ίδια, θα τον προδώσει δις. Πλην όμως ο απαγχονισμός του Μάκι θα ματαιωθεί γιατί η νέα Βασίλισσα θα του δώσει χάρη!
Ένα από τα πλέον αιρετικά στοιχεία αυτού του έργου, ιδίως σε μια εποχή που ο φιλοκουμμουνισμός του Μπρεχτ εκδηλωνόταν με φανατισμό, είναι το ότι ακυρώνει το στερεότυπο των φτωχών πλην τίμιων ανθρώπων των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων. Εδώ οι φτωχοί δεν είναι αξιολύπητοι, ούτε και παρουσιάζονται ως θύματα της κοινωνίας. Έχοντας αναπτύξει χαρακτηριστικά αρπακτικών, οι περισσότεροι ήρωες της Όπερας της Πεντάρας ψεύδονται, εξαπατούν, βάζουν τρικλοποδιά στους γύρω τους, κλέβουν, σκοτώνουν αθώους, καταδίδουν συντρόφους τους στην αστυνομία. Ο διευθυντής της Αστυνομίας δωροδοκείται, ο ιερέας, παραδομένος στις απολαύσεις της βρώσης και της πόσης, γελοιοποιεί το μυστήριο του γάμου, στο οποίο κανένας δεν φαίνεται να πιστεύει. Το να λέει ο Μακχήθ «τι είναι η ίδρυση μιας τράπεζας, μπροστά στην ίδρυση μιας τράπεζας;» δεν είναι πιο τολμηρό από τα να παρουσιάζεται επί σκηνής ένας τύπος που βγάζει λεφτά εξοπλίζοντας ανθρώπους με τα κατάλληλα αξεσουάρ για αφυπνίζουν τα αισθήματα ενοχής (ήτοι φιλανθρωπίας) των περαστικών.
Το επικό θέατρο είναι εδώ κι ό,τι συμβαίνει είναι θέαμα -δεν υπάρχει χώρος ούτε για ψευδαίσθηση, ούτε και για ταύτιση με κάποιο από τα πρόσωπα της «Όπερας της Πεντάρας». Ωστόσο, σαν ειρωνεία ως προς τις προθέσεις του Μπρεχτ, η μουσική του Κουρτ Βάιλ, που πάντρεψε τον ήχο της κλασικής μουσικής με την ελευθεριότητα της τζαζ και χορευτικούς σκοπούς της εποχής (φοξ τροτ, ταγκό και βαλς), παίρνει μαζί της τους θεατές, που δεν μένουν πλέον ‘ξένοι’ αλλά σιγοτραγουδούν το «Τραγούδι του Μακήθ» ή το σκοτεινό και γεμάτο πάλλουσες εικόνες τραγούδι καμπαρέ της «Τζένης των πειρατών». Η παράσταση του Θέμη Μουμουλίδη έχει στηθεί σαν μιούζικαλ, με ζωντανή ορχήστρα επτά μουσικών και μ’ έναν προσεκτικά επιλεγμένο θίασο. Το

σκηνικό και τα κοστούμια του Γιώργου Πάτσα και οι προσεκτικά σχεδιασμένοι (από τον σκηνοθέτη και τον Νίκο Σωτηρόπούλο) φωτισμοί βοήθησαν καίρια την εξέλιξη της παράστασης. Ο Ταξιάρχης Χάνος είναι έξοχος στο ρόλο του Πίτσαμ, το ίδιο και η Θεοδώρα Σιάρκου, της οποίας οι τραγουδιστικές επιδόσεις πραγματικά εκπλήσσουν. Ο Γιάννης Μπέζος είναι απόμακρος και περισσότερο «κύριος» απ' όσο ο ρόλος του Μακίθ απαιτεί. Η Τάνια Τρύπη, στο ρόλο της Πόλι Πίτσαμ, δίνει ίσως την καλύτερη έως τώρα ερμηνεία της: τόσο στις σκηνές πρόζας όσο και στα τραγούδια της πραγματικά λάμπει. Η φωνή και η κίνηση του Παναγιώτη Λάρκου ξεχώρισε από το πολυπρόσωπο σύνολο –θα ήταν ιδανικός στον ρόλο του κομπέρ που ανέλαβε ο Άγγελος Μπούρας. Ο ρόλος της Τζένης απαιτεί «εκτόπισμα προσωπικότητας», μια γοητεία που η Μαρούσκα Παναγιωτοπούλου δεν είχε.
Η χορογραφία του Φωκά Ευαγγελινού υπάκουε στην λογική του μπαλέτου. Ωστόσο, κίνηση τύπου «πάμε όλοι μαζί» δεν ταιριάζει στο έργο. Αλλά, εντάξει, πρόκειται για παράσταση που ποντάρει στη συναίνεση, στην αποδοχή του αστικού κοινού. Δηλαδή του κοινού που ο Μπρεχτ θέλησε να προβοκάρει, χωρίς βεβαίως να τα καταφέρει αν σκεφτείτε ότι από τον πρώτο κιόλας χρόνο δόθηκαν περί τις 4.000 παραστάσεις σε πενήντα θέατρα, ότι αμέσως κυκλοφόρησαν δεκάδες ηχογραφήσεις της μουσικής του Βάιλ και ότι μόνο μέχρι το 1933 η Όπερα της Πεντάρας είχε ήδη μεταφραστεί σε 18 γλώσσες!